

*רוצים צדק ורווחה, ולא רווח וצדקה

(סיסמת המחאה של 2011)

*צדקה תציל ממוות

(משלי י, ב)

***When I give food to the poor, they call me a saint.
When I ask why the poor have no food, they call me a communist.**

מי שמחלק לחם לעניים - נקרא קדוש

מי ששואל מדוע לעניים אין אוכל - נקרא קומוניסט

(עממי)

***הֲלוֹא פָּרַס לְרֵעֵב לֶחֶמְךָ וְעֲנִיִּים מְרֹדִים תִּבְיֵא בֵּית
כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסְיֹתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם.**

(ישעיהו נח, ז)

*צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף - לִמְעַן תַּחֲיֶה

(דברים טז, כ)

*לֹא תַעֲשֶׂוּ עֹל בְּמִשְׁפָּט, לֹא תִשְׂא פָּנֵי דָל,

וְלֹא תִהְדָּר פָּנֵי גְדוֹל. בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ.

(ויקרא יט, טו)

*העם דורש צדק חברתי!

(קריאת המחאה החברתית 2011)

***וְהִגֵּר וְהִיתוֹם וְהֶאֱלַמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ, וְאָכְלוּ וְשָׂבְעוּ,
לִמְעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה.**

(דברים יא, יט)

*תן לאדם דג, הוא ישבע ליום אחד;

תן לו חכה, והוא ישבע כל חייו.

(פתגם אנגלי)

ביום המעשים הטובים, אתם מוזמנים

ללימוד ביחד (בחברותא)

על דרכים שונות להגדיר מעשה טוב.

כלומר, לשאול את עצמכם -

מה לדעתכם הוא מעשה טוב באמת.

צדק וצדקה הן מלים דומות שנוצרו מאותו

שורש צ-ד-ק

אך משמעותן שונה.

למען האמת מתברר ששונותן גדולה

מהדמיון ביניהן. שכן על המושגים הללו,

מתנהל ויכוח ממשי בין אזרחים, מפלגות,

תנועות חברתיות ומדינות.

והסיבה היא, שהמלים האהללו מבטאות

תפיסות עולם שונות ביחס לחברה צודקת.

קראו את הפסוקים והביטויים המופיעים משמאל.

♥ סמנו את אלה שמצאו חן בעיניכן השוו את בחירתכן עם בחירותיהן של חברותיכן לחברותא.

♥ האם אתם קרובים בדעותיכן או שיש ביניכן ויכוח.

"רוצים צדק, לא רוצים צדקה"

קוראים המפגינים בכיכר.

בקריאה זו מוצגות המלים צדק וצדקה

כבעלות משמעות שונה ואולי אף מנוגדת,

שכן באין צדק בחברה - רב הצורך בצדקה.

במקרא - מסתבר - אין הבדל ממשי בין

מעשי צדק למעשי צדקה.

בספרות חז"ל נתייחדה המילה צדקה לציון

מתן נדבה לנזקקים, ואנו מוצאים בה

צירופים כגון 'גבאי צדקה' (מי שאוספים

את הכסף שנועד לעניים), 'מחלקי צדקה'

ו'קופה של צדקה'.

בימינו המילה צדקה משמשת במשמעות

שהורשה לנו לשון חז"ל לצידה משמשות

גם נדבה ותרומה.

(מתוך אתר האקדמיה ללשון עברית)

♥ קראו את הטקסט מתוך אתר האקדמיה ללשון עברית מה הדמיון בין המושגים צדק וצדקה, ומה ההבדלים ביניהם.

קראו את השיר הבא של המשוררת **חדווה הרכבי**

- ♥ איזו הרגשה מעורר בכן השיר?
- ♥ מה סוג היחסים שבא לביטוי בשיר בין הציפורים?
- ♥ האם הוא מתייחס לשאלת המחלוקת בין צדק לצדקה?

מְטִיבֶכֶם שֶׁל דְּבָרִים שְׂאֵינָם
כְּשׁוֹרָה, שְׂצֶפֶר שְׂבָפְנִים
עוֹמְדֵת בְּחוּץ

וְלִבָּהּ שְׂקָפוּא לֹהֵט מְשֻׁמָּה
וּפִיָּה דְבִיק
וּפִיָּה פְּעוֹר

וְצֶפֶר שְׂעוֹמְדֵת כְּמַעֵט לְצֶדֶה
נְאֻבְקֵת אֶתָּה
עַל פְּרוֹר

(חדווה הרכבי)

לסיכום

האם לדעתכם **יום המעשים הטובים** מעודד מעשי **צדק** או מעשי **צדקה**?

כתבו ביחד מכתב לשר החינוך (למחנכים, למנהלת בית הספר, לעיתון וכו') שמבטא את יחסכם ליום המעשים הטובים במערכת החינוך ובבית ספרכם.

♥ האם אתם ממליצים לציין את היום? ואם כן, באילו דרכים?

לפניכם קיצור של מאמר העוסק בהבדלים בין צדק לצדקה מבחינה חברתית-כלכלית, שנכתב על-ידי פרופסור יוסי דהאן. קראו את התקציר בקול רם.

1. חפשו באינטרנט מידע על פרופ' דהאן, מי הוא ובמה הוא עוסק כחוקר.
2. שוחחו ביניכם על הטענה שהובעה במאמר, מה דעתכן?
3. אפשרו לכל חבר בחברותא הזדמנות להביע את דעתו במלואה. אם יש ביניכם ויכוח, נסו להבין מה בדיוק נמצא במחלוקת.
4. האם לדעתכם במדינת רווחה אפשר לוותר על מעשי צדקה?

פרופ' יוסי דהאן // התפרסם באתר עוקץ

זו עונת הפילנתרופיה, תאגידים כלכליים, ערוצי תקשורת, בנקים מסחריים ושלל עמותות ובתי תמחוי עסוקים במתן צדקה למאות אלפי הנזקקים, קרבנות המדיניות הכלכלית.

זהו זמן מתאים לומר כמה דברים בגנות הצדקה ובזכות הצדק, לנסות לשרטט את ההבחנה בין שני המושגים הללו וההקשרים החברתיים בהם הם מיושמים.

משמעות המושג **צדק** בלטינית היא **להקצות לכל אחד את המגיע לו**.

עקרונות צדק קובעים מהן הזכויות והחובות של כל אדם בחברה. במדינת רווחה דמוקרטית מודרנית עקרונות הצדק נגזרים מערכים מוסריים המתייחסים אל כל אדם כאל יצור אוטונומי ובעל ערך עצמי שווה. הסדרי מדינת הרווחה קבעו מערך זכויות שכל אזרח רשאי ליהנות מהן. זכויות חברתיות כגון חינוך, דיור, בריאות וקיום מינימלי בכבוד. משמעותן המעשית של זכויות אלו היא שעל המדינה מוטלת חובה לממשן באמצעות הספקת שירותים חברתיים ורשת ביטחון סוציאלית. שירותים אלו של המדינה אמורים להבטיח את הזכויות הללו גם כאשר אדם אינו נמצא במעגל העבודה בשל אבטלה, מחלה, זקנה או טעמים אחרים המונעים ממנו להשתתף במעגל העבודה. מטרת נוספת של ההסדרים המוסדיים שבבסיס מדינת הרווחה היא לתקן את הכשלים והתוצאות הבלתי שוויוניות שיוצר השוק הכלכלי.

בקיצור, עקרונות של צדק חברתי הם עקרונות הנגזרים מהנחות מוסריות ועניינם חלוקה של השפע החברתי והכלכלי בצורה צודקת.

בניגוד לצדק המגלם מדיניות גלויה של מוסדות פוליטיים, **צדקה** היא מעשה אינדיבידואלי של יחידים, בעוד שצדק עוסק בצרכים לטווח ארוך של בני אדם ובמדיניות שעניינה טיפול בשורשי הבעיות החברתיות והכלכליות, צדקה עוסקת בסימפטומים, בצרכים מידיים חלקיים: ארוחה לחג שפותרת את בעיית העני הרעב לערב אחד, בבוקר שלמחרת העני יתחיל במרדף חדש אחר הארוחה הבאה. צדקה לא מבטיחה מקור פרנסה לטווח ארוך, לא שירות רפואי הולם ולא חינוך איכותי.

בעוד שעקרונות צדק עוסקים במידה מסוימת בשינוי ההסדרים המוסדיים שגורמים לאי צדק, צדקה מנציחה את המצב הקיים, היא לא משנה את יחסי הכח הכלכליים והפוליטיים. היא לא מעצימה את הנזקקים ולעיתים רק מגבירה את תלותם בבעלי הממון והכוח.

הצדקה פורחת בדרך כלל כאשר הצדק מתדרדר. צדקה היא תהליך שעשוי להיות מתייג ומשפיל, חשבו על ההרגשה של אנשים המתקיימים ממעשי נדבה...

צדקה לא מבטיחה תעסוקה, היא ודאי לא תציל ממוות, לצדק לעומת זאת יש סיכוי.